

การศึกษาเรื่องบทบาทของนายความในการให้ความช่วยเหลือคดีเกี่ยวกับความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ 1) ศึกษาถึงบทบาทของนายความในการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีเกี่ยวกับความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) เปรียบเทียบปริมาณบทบาทการช่วยเหลือคดีความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างนายความที่นับถือศาสนาต่างกัน 3) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องหา การช่วยเหลือคดี และความคาดหวังในบทบาทของนายความในพื้นที่สามจังหวัด ฯ 4) เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมต่อไป เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1) เป็นคำถามข้อมูลภูมิหลังของนายความที่ประกอบวิชาชีพในสามจังหวัด ฯ ส่วนที่ 2) เป็นคำถามเกี่ยวกับปริมาณบทบาทของนายความในการให้ความช่วยเหลือคดีความไม่สงบ ฯ และ ส่วนที่ 3) เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นใน 3 เรื่อง ได้แก่ สาเหตุที่ผู้ต้องหาถูกจับ นายควรช่วยเหลือหรือไม่ เพราะเหตุใด และนายในพื้นที่ควรมีบทบาทอย่างไรต่อสังคมในเหตุการณ์ความไม่สงบ ฯ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนายทนายความในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลาม จำนวน 27 คน ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การจัดกลุ่มคำตอบ จากคำถามปลายเปิด นำเสนอด้วยความถี่ ร้อยละเพื่อการบรรยาย และทดสอบค่าที (t-test) เพื่อการเปรียบเทียบปริมาณบทบาทระหว่างนายที่นับถือศาสนาต่างกัน

ผลจากการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1) ข้อมูลส่วนตัวทนายความในกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ส่วนมากหรือร้อยละ 63.0 นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนมากหรือร้อยละ 44.4 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 77.8 จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ร้อยละ 44.4 มีประสบการณ์ในการเป็นทนายความ

นาน 11-20 ปี ร้อยละ 88.9 ว่าความตั้งใจดีแฟงและคติอาญา ร้อยละ 33.3 มีตำแหน่งในสภานายความเป็นกรรมการทนายความ ร้อยละ 39.4 มีตำแหน่งทางสังคมเป็นคณะกรรมการศูนย์นิติธรรมสมานฉันท์ ร้อยละ 20.8 มีบทบาทช่วยเหลือสังคมโดยเป็นนักการเมืองท้องถิ่น

2. บทบาทในการเกี่ยวข้องกับคดีความไม่สงบในสามจังหวัดฯ ร้อยละ 55.6 ทนายความเคยช่วยผู้ต้องหาแต่ไม่ได้ช่วยผู้เสียหาย สำหรับปริมาณบทบาทการให้ความช่วยเหลือด้านการให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่ผู้ต้องหา ส่วนมากหรือร้อยละ 28.0 อยู่ในระดับช่วยมากที่สุด (เคยช่วยตั้งแต่ 13 ครั้งขึ้นไป) ส่วนสาเหตุที่ให้ความช่วยเหลือส่วนมากหรือร้อยละ 48.5 ตอบว่าเพราะผู้ต้องหาไม่ได้รับความเป็นธรรม ปริมาณบทบาทการร่วมรับฟังการสอบปากคำ (สอบสวน) ผู้ต้องหา ส่วนมากหรือร้อยละ 43.8 อยู่ในระดับช่วยน้อยที่สุด (ไม่เกิน 3 ครั้ง) สาเหตุที่เข้าร่วมรับฟังส่วนมากหรือร้อยละ 44.8 เพราะเป็นทนายอาสา กรณีปริมาณบทบาทการเป็นทนายให้แก่จำเลย ส่วนมากหรือร้อยละ 34.6 อยู่ในระดับช่วยน้อยที่สุด (ไม่เกิน 3 ครั้ง) สำหรับสาเหตุที่ให้ความช่วยเหลือส่วนมากหรือร้อยละ 35.7 ตอบว่าเพราะจำเลยไม่ได้รับความเป็นธรรม

3. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของปริมาณบทบาท 3 ด้าน ได้แก่ การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย การร่วมรับฟังการสอบปากคำ (สอบสวน) และการเป็นทนายให้แก่จำเลย ในคดีความไม่สงบฯ ระหว่างทนายความที่นับถือศาสนาต่างกัน พบความแตกต่างของบทบาทเพียงด้านเดียว โดยพบว่าทนายความที่นับถือศาสนาอิสลามมีบทบาทในด้านการเป็นทนายให้แก่จำเลยในคดีเกี่ยวกับความไม่สงบฯ มากกว่าทนายความที่นับถือศาสนาพุทธ อย่างมีนัยสำคัญที่สถิติ .05

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของทนายความต่อผู้ต้องหาที่ถูกจับ ส่วนมากหรือร้อยละ 27.0 ของทนายความคิดว่าสาเหตุผู้ต้องหาถูกจับเพราะเป็นบุคคลที่อยู่ในรายชื่อผู้ต้องสงสัยของหน่วยงานราชการ มีข้อมูลการข่าวว่าเป็นผู้ต้องสงสัย ความคิดเห็นของทนายความต่อการให้ความช่วยเหลือ ร้อยละ 26.5 ของกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าควรให้ความช่วยเหลือเพราะผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดจริงและไม่ได้รับความเป็นธรรม สำหรับความคาดหวังของทนายความต่อสังคมในเหตุการณ์ความไม่สงบฯ ส่วนมากหรือร้อยละ 33.3 เห็นว่าทนายความควรทำหน้าที่ในการนำเสนอข้อเท็จจริงต่อศาลตามหลักจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

ผลจากการศึกษาผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) ทนายความในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ว่านับถือศาสนาใดควรมีจิตสำนึกในวิชาชีพและการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม 2) เมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับความไม่สงบฯ พนักงานสอบสวนควรร้องขอหรือประสานให้ทนายความเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนกับผู้ต้องหาทุกครั้ง

3) หน่วยงานของรัฐด้านการข่าวควรมีการตรวจสอบข้อมูลผู้ต้องสงสัยให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง และ 4) สภานายความควรสนับสนุนให้ทนายความมีค่านิยมด้านความยุติธรรมทางสังคมและเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายให้แก่ประชาชน

The four objectives of the study were 1) to examine the role of lawyers in giving assistance to those arrested in the violence cases in the three southern border provinces ; 2) to compare the role in giving assistance in the violence cases between lawyers with different religions ; 3) to seek opinions in three issues, i.e., the arrested, assistance in the violence cases, and expected roles of lawyers in the southern border provinces and 4) to make some recommendations for related agencies in the judicial process. The questionnaire used for data collection consisted of 3 parts. The first part concerned the background data of the lawyers in the three southern border provinces. The second part contained questions about the degree of assistance in the unrest and violence cases of the lawyers in the area. The third part sought opinions in three issues : reasons why the suspects were arrested, whether a lawyer should give assistance and why, and the role of lawyers in the area in the unrest and violence cases. The data were collected from 27 Buddhist and Muslim lawyers in the three southern border provinces. The answers to the open – ended questions were grouped and described by frequency and percentage. The roles of lawyers with a different religion were compared by using t - test.

The findings were summarized below.

1. Most of the lawyers in the study were Muslim (63.0%) and were 41 – 50 years of age (44.4%). The majority graduated from Ramkhamhaeng University (77.8%). About 44.4 percent worked as lawyers for 11 – 20 years. About 88.9 percent used to be lawyers in civil cases and criminal cases. About 33.3 percent held a position of committee member in the Association of Lawyers. About 39.4 percent had a social

position, i.e., a member of a working group of the Rule of Law and Reconciliation Center. About 20.8 percent had a role in assisting society by being local politicians.

2. Role in the unrest and violence cases in the three southern border provinces. Most of the lawyers (55.6%) used to help the arrested, not the injured party. About 28.0 percent helped them most often (13 times or more). About 48.5 percent gave a reason for helping the arrested person that the person did not receive justice. As for the role in listening to the interrogation, about 43.8 percent helped the arrested the least often (not more than 3 times). The reason why they had to listen to the interrogation was that they were volunteer lawyers (44.8%). With regard to the degree of role as the lawyer for the defendant, about 34.6 percent gave assistance the least often (not more than 3 times). The reason for assisting the defendant was that the defendant did not receive justice.

3. When the degree of role was compared between Muslim lawyers and Buddhist lawyers, only one dimension of lawyer roles was significantly different at the .05 level. That dimension is that Muslim lawyers play a role of assisting the arrested more often than Buddhist lawyers.

4. Most of the lawyers (27.0%) thought that the suspects were arrested because their names were in the list of the suspects compiled by the government agency concerned, and because there was news that they were suspected. As for the assistance, about 26.5 percent of the lawyers in the study thought that it was necessary to help the arrested because they were not guilty and did not receive justice. With regard to the lawyers' expected roles about 33.3 percent thought that lawyers should present facts to the court, following the professional ethics.

The researcher made the following recommendations: 1) The lawyers in the three southern border provinces – whether Muslim or Buddhist – should observe the professional ethics and assist all who did not receive justice. 2) When there was an arrest in the unrest and violence cases, the police interrogators should request a lawyer to come to listen to the interrogation every time. 3) The intelligence agency should check the background of the suspected to get the correct information. 4) The Association of Lawyers should insist that lawyers be strict to social justice and spread legal knowledge to the public.